

“România Durabilă” (SIPOCA
613)

Valurile de cercetare sociologică
RD09

ODD 04 In Depth
(septembrie - octombrie 2020)

Narativ de sinteză și concluzii
Livrabil

luna noiembrie 2020

A noua cercetare sociologică din cadrul proiectului "România Durabilă" SIPOCA 613, cu indicativul RD07, a avut drept scop continuarea măsurării la nivel detaliat, în adâncime ("in depth"), a opiniei publice privind celui de-al patrulea Obiectiv de Dezvoltare Durabilă din cadrul Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Durabilă a României 2030 (SNDDR 2030), și anume ODD 04 "Educație de calitate".

Metodologie

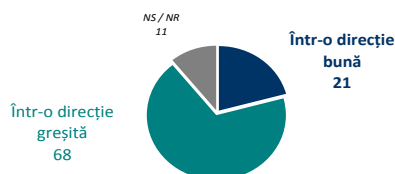
Pe baza structurii obiectivelor de dezvoltare durabilă și a temelor de preocupare instituțională aferente acestora, așa cum sunt ele explicitate în SNDDR 2030 (pp. 37-41), echipa ARDA, împreună cu partenerii din cadrul SGG a operaționalizat o listă de 44 de indicatori de opinie publică, pe următoarele teme de interes:

- Identificarea percepției populare generale privind sistemul de educație în România
- Identificarea percepției populare privind evoluția acestui sistem în ultimii ani
- Identificarea percepției populare privind calitatea nivelurilor de învățământ din România
- Identificarea percepției populare privind „output-ul” sistemului de educație în România, măsura în care acest sistem își îndeplinește funcția socială, precum și adecvarea la nevoile societății
- Identificarea percepției populare privind caracteristicile interne ale sistemului de educație din România
- Identificarea percepției populare privind dinamica și rezultatele schimbărilor din sistemul românesc de educație
- Identificarea percepției populare privind statutul și situația cadrelor didactice
- Identificarea percepției populare privind importanța școlii în general și problemele specifice ale școlilor din România
- Identificarea opiniei publice pe diverse subiecte privind problemele sistemului de educație din România1. Climatul social general

Q01 DIRECȚIA LUCRURILOR

Q01. În general, considerați că România în momentul de față se îndreaptă într-o direcție bună sau într-o direcție greșită?

După cum se observă, la momentul efectuării barometrului RD09 (septembrie-octombrie 2020), 68% dintre respondenți considerau că România se îndreaptă într-o direcție greșită, față de numai 21% care considerau că se îndreaptă într-o direcție bună. Comparativ cu lunile anterioare, constatăm creșterea lentă a procentajului pesimiștilor (în luna precedentă procente au fost 64% într-o direcție greșită și 27% într-o direcție bună). Această evoluție se datorează noului val COVID – 19 și nesiguranței pe care pandemia o induce cetățenilor.

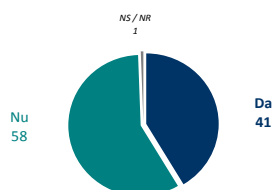
După cum am mai spus, s-a epuizat efectul de tip “rally around the flag” identificat în măsurătorile din primăvară (RD04 – RD06). Pe măsură ce criza Covid se amplifică, identificăm resurgența atitudinii critice la nivel social general (RD07 – RD08). Mobilizarea resurselor sociale emoționale și de încredere de la începutul crizei Covid, în scopul contracarării pericolului de sănătate, a început să se disipeze, iar climatul social general de opinie devine din nou din ce în ce mai negativ.

Commented [IC1]: Cum? Nu inteleg

2. Nivelul de satisfacție la adresa sistemului de educație din partea celor cu experiență directă cu acesta (care au copii la școală)

Q34 AVEȚI COPII LA ȘCOALĂ ÎN SISTEMUL NAȚIONAL DE ÎNVĂȚĂMÂNT DIN ROMÂNIA?

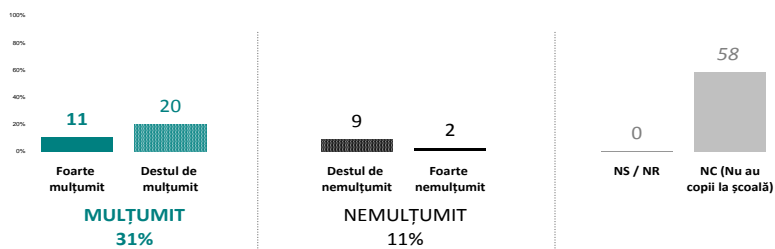
Q34. Aveți copii la școală, în sistemul național de învățământ din România?

Vom începe analiza cu răspunsurile la întrebarea de mai sus, întrebare care a fost plasată în chestionar mai la urmă, din rațiuni metodologice. După cum se vede, 58% dintre respondenți nu au copii la școală. Având în vedere că, dintre aceștia, cel puțin jumătate au terminat școala cu mai mult de zece ani în urmă, rezultă că circa o treime dintre respondenți nu au o legătură directă și nemijlocită cu situația la zi din sistemul de învățământ. Ne aflăm, deci, în fața unui subiect față de care intervieții sunt mai detașați decât față de subiectele anterior tratate, „Sărăcia” și „Sănătatea”.

Din această situație apare dezavantajul unor aprecieri care devin, pe alocuri, contradictorii, dar și avantajul evidențierii unor aprecieri subiective cu un grad de generalitate ridicat, necesare pentru a identifica harta percepțiilor subiective asupra acestui subiect.

Q34B. Dacă DA: Cât de mulțumit sau nemulțumit sunteți de educația dobândită de copilul / copiii Dvs.?

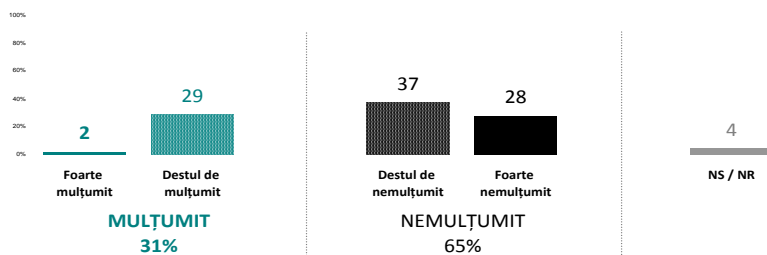
După cum se vede, la întrebarea complementară, două treimi dintre respondenții cu copii la școală se declară „mulțumiți” de educația pe care o primesc aceștia, față de o treime, care se declară „nemulțumiți”. Această proporție, pe care o vom regăsi și la alte întrebări, este cea mai apropiată de nivelul de satisfacție (mulțumire / nemulțumire) reală față de sistemul de învățământ.

3. Aprecierea generală a sistemului de învățământ

Întrebările Q02 și Q03 se referă la percepția generală față de sistemul de educație și felul în care respondenții apreciază evoluția acestui domeniu în ultimii 10 ani.

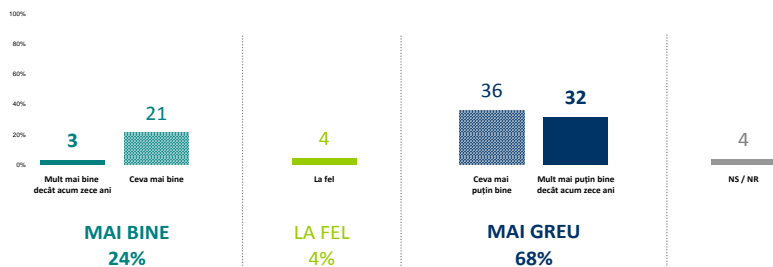
Q 02

Q02. Cât de mulțumit(ă) sunteți de sistemul de educație din România?

Q 03

Q03. Față de acum zece ani, considerați că în domeniul educației în România lucrurile merg mai bine sau mai puțin bine?

La întrebarea „cât de mulțumit(ă) sunteți de sistemul de educație din România?”, răspunsurile se plasează pe o schemă generală a mulțumirii/nemulțumirii față de cum merg lucrurile în România, de tip 1 : 2, o treime mulțumiți, două treimi nemulțumiți, schemă care este vizibilă și în barometrele anterioare, atât cele asupra sărăciei cât și cel asupra sistemului medico-sanitar.

În general, circa două treimi dintre români sunt nemulțumiți față de doar o treime care răspund că sunt mulțumiți. **Nu trebuie să ne înșele această percepție generală, pentru că aici avem de-a face cu o interpretare intersubiectivă în care predomină o nemulțumire mai degrabă generală, fără o legătură directă cu aspectele concret-punctuale, după cum vom vedea în continuare. De altminteri, răspunsurile oferite de către cei cu experiență directă cu sistemul de educație ne relevă o schemă atitudinală totalmente opusă, de tip 2 : 1, în care prevalează sentimentul pozitiv (mulțumirea).**

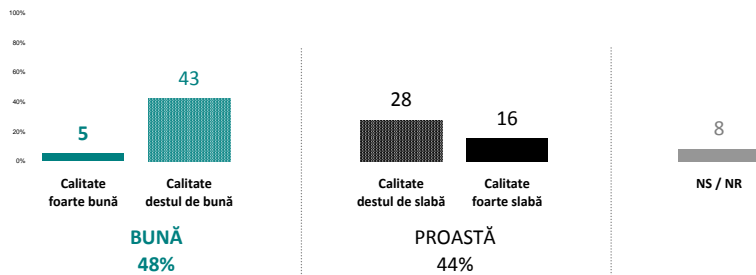
La cea de-a doua întrebare, referitoare la situația de acum față de cea din urmă cu 10 ani, nemulțumirea este mai accentuată: 68% dintre respondenți consideră că lucrurile merg mai puțin bine decât acum 10 ani, față de doar 24% care apreciază că lucrurile merg mai bine. La această întrebare s-a introdus și varianta de răspuns „la fel de bine”, care a întrunit doar 4% dintre răspunsuri. Este foarte interesant că procentul de 4% este relativ mic, la fel ca și cel de NS/NR. Se constată, deci, că opiniile sunt categorice și dispersate în mod natural, nu există o distribuție de tip gaussian. Acest fenomen se datorează, cu mare probabilitate, mediatizării intense a reformelor din educație și a criticilor care au însoțit, foarte vehement, aceste reforme. Pe scurt, pe de o parte, în răspunsuri se reflectă poziționarea față de cei care au inițiat reformele și, pe de altă parte, lumea are impresia că în educație se fac schimbări fără a se avea în vedere toate consecințele acestora.

4. Calitatea nivelurilor de învățământ din sistemul românesc

Pachetul de întrebări Q04-Q11 sondează părerile respondenților vizavi de calitatea sistemului pe niveluri de învățământ.

Cum considerați că este calitatea următoarelor niveluri de învățământ în România?

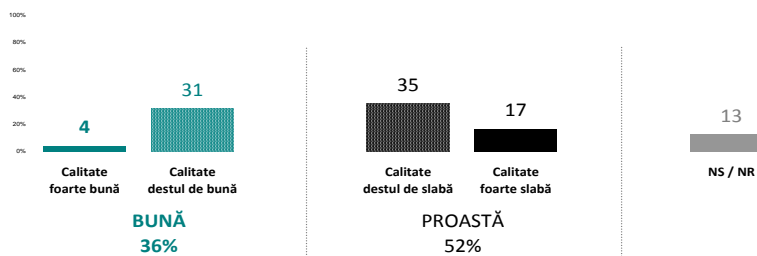
Q04. Învățământul timpuriu și primar (creșă, grădiniță, școala primară, clasele 0 – 4)

Evaluarea învățământului timpuriu și primar este ușor pozitivă, 48% dintre respondenți o consideră bună și foarte bună și 44% slabă și foarte slabă.

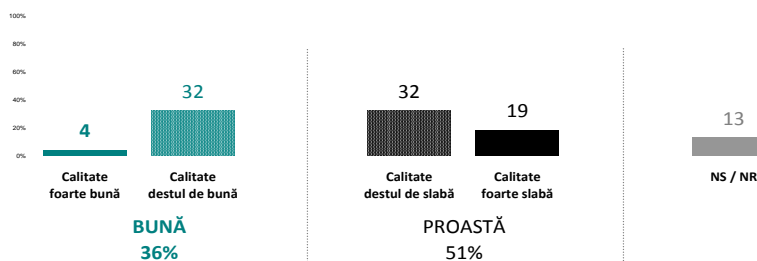
Cum considerați că este calitatea următoarelor niveluri de învățământ în România?

Q05. Învățământul gimnazial (clasele 5 – 8)

Cum considerați că este calitatea următoarelor niveluri de învățământ în România?

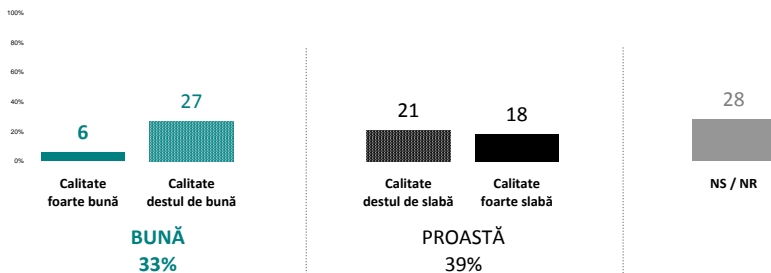
Q06. Învățământul liceal (clasele 9 – 12)

Pentru învățământul gimnazial și liceal aprecierea este preponderent negativă, cu un stoc negativ de -16 puncte procentuale pentru gimnaziu, respectiv de -15 pentru liceu. Nu în ultimul rând, trebuie observat procentul relativ ridicat al NS/NR (13%).

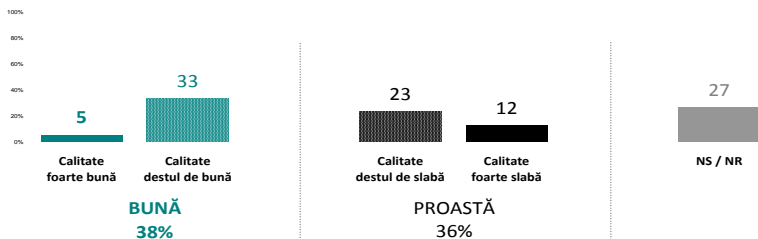
Cum considerați că este calitatea următoarelor niveluri de învățământ în România?

Q07. Învățământul profesional, inclusiv dual (școli profesionale, școli de meserii)

Cum considerați că este calitatea următoarelor niveluri de învățământ în România?

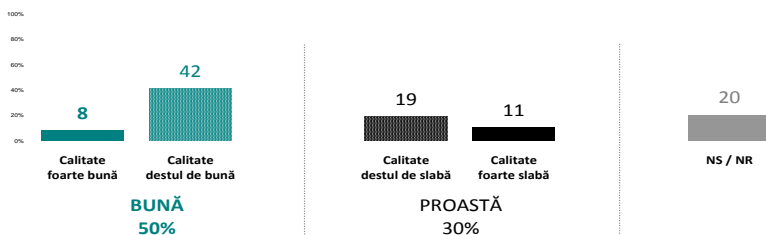
Q08. Învățământul postliceal (școli postliceale, școli tehnice de maștri)

Întrebările Q07 și Q08 se referă la învățământul profesional și, respectiv, cel postliceal. Aceste niveluri de învățământ formează meseriași. Lipsa relativă a mâinii de lucru calificate în România se reflectă în aprecierea moderată a acestor niveluri de învățământ (mai slabă în cazul celui profesional, cu un stoc negativ de opinie de -6 și ceva mai bună în învățământul postliceal, cu un stoc de opinie pozitiv de +2). Ceea ce e important la aceste întrebări este procentajul foarte mare al celor care nu știu sau nu răspund (27%, respectiv 28%).

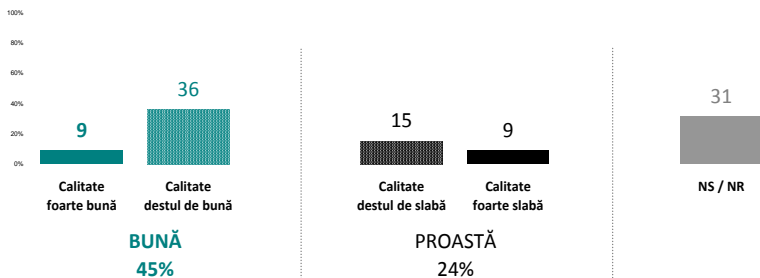
Cum considerați că este calitatea următoarelor niveluri de învățământ în România?

Q09. Învățământul superior, studiile universitare (colegii, studii universitare, master)

Cum considerați că este calitatea următoarelor niveluri de învățământ în România?

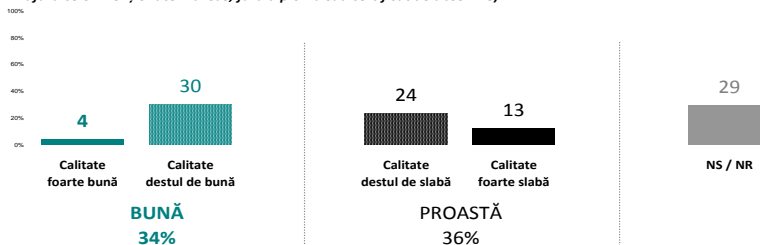
Q10. Învățământul superior, studiile universitare de doctorat

Învățământul superior (Q09), ca și studiile de doctorat (Q10) arată o inversare a opiniilor față de cele privind învățământul gimnazial și liceal. Se observă stocuri ridicate de opinie pozitivă de +20, respectiv de +21%, ceea ce corespunde unei aprecieri subiective bune față de aceste niveluri de învățământ. Însă și aici se constată un număr foarte mare de răspunsuri NS/NR (30-31%). Este evident că pentru o treime dintre respondenți învățământul superior este o necunoscută, iar pentru mulți dintre cei care au o opinie (probabil cei care nu au studii superioare) aceste niveluri de învățământ au o aură de prestigiu care influențează răspunsurile în sens pozitiv.

Cum considerați că este calitatea următoarelor niveluri de învățământ în România?

Q11. Învățământul non-formal și informal (orice alte forme de învățământ în afara celor menționate mai sus, fără diplomă sau certificat de absolvire)

În chestionar s-a introdus și o întrebare referitoare la învățământul nonformal (Q11), un domeniu lipsit de tradiție, sau cel mult marginal, până relativ recent. După cum se vede, și aici, aproape o treime dintre respondenți nu știu sau nu răspund, iar răspunsurile propriu-zise sunt mai degrabă inerțiale.

La o privire de ansamblu, se constată un fenomen foarte interesant și anume o apreciere preponderent pozitivă a învățământului superior (inclusiv cel doctoral), față de o apreciere preponderent negativă a învățământului la nivel gimnazial, liceal și profesional.

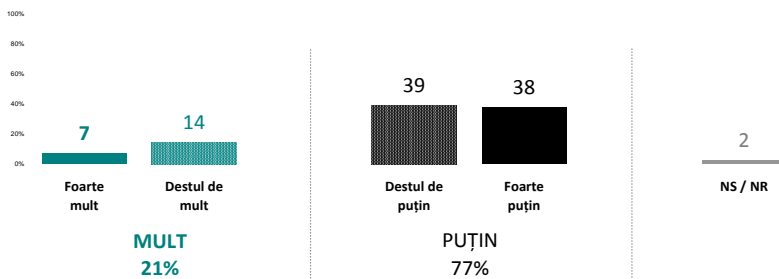
Din întregul pachet de întrebări (Q04-Q11) reiese, de fapt, imaginea respondenților asupra ansamblului sistemului de învățământ din România. Dată fiind reprezentativitatea eșantionului, constatăm că românii evaluează pozitiv nivelurile superioare ale învățământului și au o părere preponderent negativă despre nivelurile gimnaziu și liceu. Este evident că aprecierea se face prin prisma relației nemijlocite cu aceste forme de învățământ, de unde și procentajele mari NS/NR pentru nivelurile superioare. Concluzia importantă care trebuie trasă din acest pachet de întrebări este aceea că punctul nevralgic al învățământului din România se află la nivelul gimnaziu-liceu.

5. „Output-ul” sistemului de educație în România

Întrebările Q13-Q16 se referă la rezultatele estimate ale sistemului de învățământ din România. Constatăm, din start, că aprecierile sunt categoric negative, cu atât mai negative cu cât se referă la un rezultat mai simplu și mai concret.

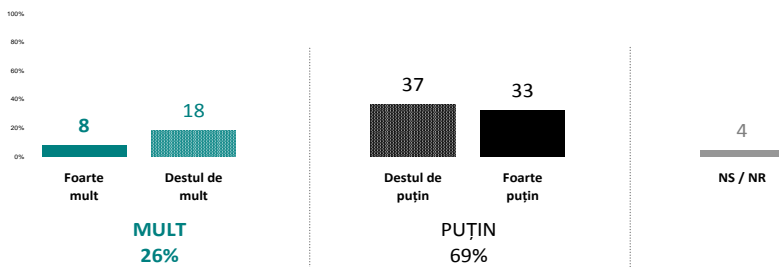
În ce măsură considerați că învățământul românesc îi ajută pe copiii să... ?

Q13. Să găsească un loc de muncă decent

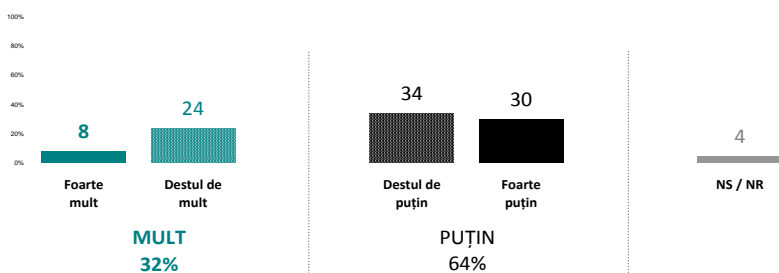
În ce măsură considerați că învățământul românesc îi ajută pe copiii să... ?

Q14. Să își dezvolte o carieră de succes

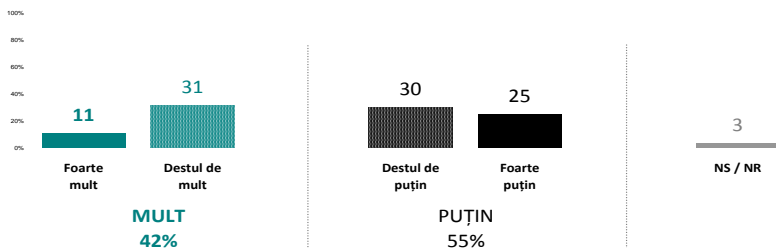
În ce măsură considerați că învățământul românesc îi ajută pe copiii să... ?

Q15. Să capete abilități folositoare în viața de zi cu zi

În ce măsură considerați că învățământul românesc îi ajută pe copiii să... ?

Q16. Să fie buni cetățeni

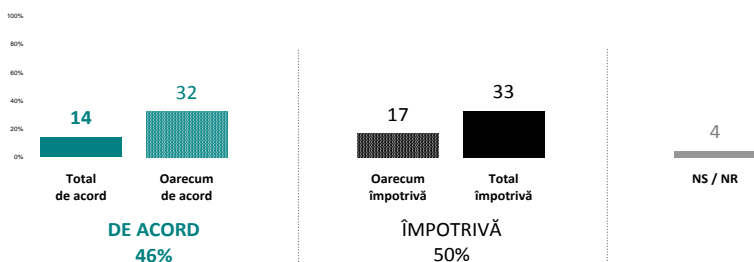

Observăm că există un stoc negativ de -56 puncte procentuale la întrebarea privind accesul la un loc de muncă, un stoc negativ de -43 la întrebarea privind succesul în carieră, un stoc negativ de -32 la întrebarea privind dobândirea unor abilități folositoare în viața de zi cu zi. Cel mai mic stoc negativ (-13%) este la întrebarea privind dobândirea unor calități de „buni cetățeni”. Pe măsură ce întrebarea se referă la un rezultat mai vag sau mai abstract, stocul de opinie negativă scade. Se observă, de asemenea, că în toate cazurile, procentajul de NS/NR este mic, deci opiniile sunt ferme, „în cunoștință de cauză”. După cum se vede, răspunsurile la acest pachet de întrebări indică o neîncredere profundă în capacitatea sistemului educațional românesc de a oferi tinerilor deprinderi cu o utilitate practică și imediată.

Întrebările Q 18 – Q 20 se referă la o evaluare generală a performanței sistemului românesc de educație. Surprinzător, aici opiniile sunt mult mai puțin negative, aproape neutre. În momentul în care respondenților li se cere o evaluare în termeni neutri a sistemului de învățământ, răspunsurile sunt doar moderat negative, sensul către care se îndreaptă răspunsurile fiind acela că românii apreciază școala în sine, dincolo de performanțele ei.

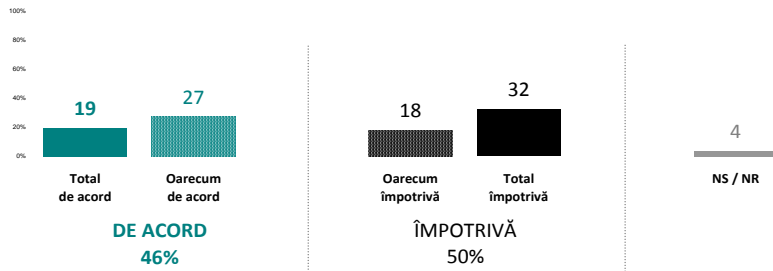
În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?

Q18. Sistemul de educație din România este performant

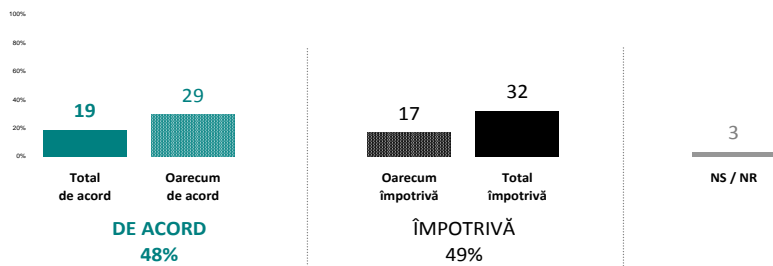
În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?

Q19. Sistemul de educație din România este adecvat nevoilor copiilor

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?

Q20. Sistemul de educație din România este adecvat nevoilor societății

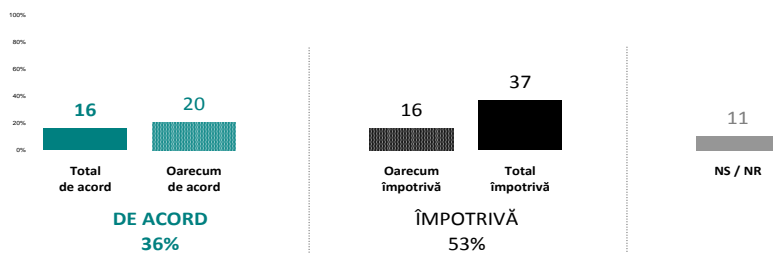

Rezultă că pentru români școala, în general, este prea puțin legată de viața practică. Coroborând aceste răspunsuri cu cele de la celelalte pachete de întrebări, se degajează o reprezentare subiectivă surprinzătoare a sistemului românesc de învățământ, ca fiind *mai degrabă un furnizor de prestigiu social decât de deprinderi practice utile individului și societății*.

6. Percepția asupra caracteristicilor interne ale sistemului de educație din România
Întrebările Q21-Q23 sondează părerile privind resursele alocate sistemului de învățământ.

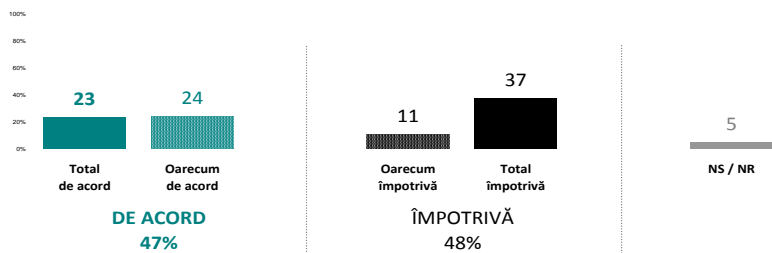
În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?

Q21. Sistemul de educație din România primește suficiente fonduri de la bugetul de stat

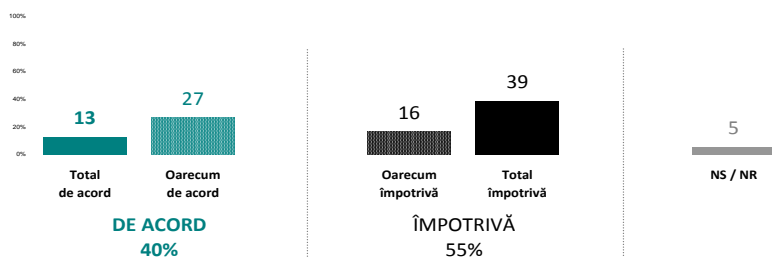
În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?

Q22. Sistemul de educație din România este o prioritate pentru reprezentanții statului român

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?

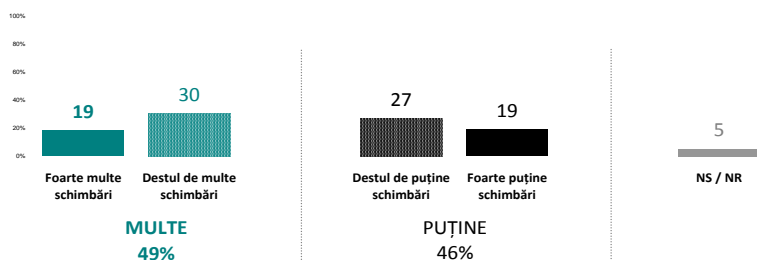
Q23. Sistemul de educație din România are dotări materiale corespunzătoare

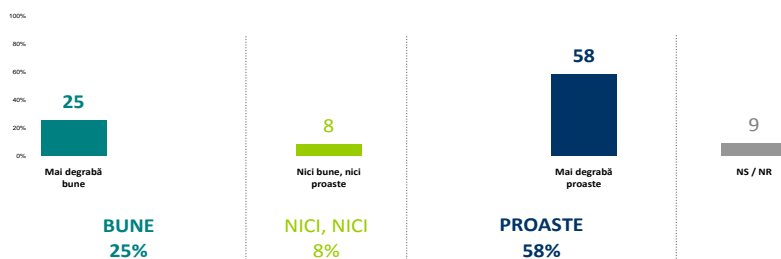
Observăm că există stocuri consistente de opinie negativă în cazul fondurilor alocate de la bugetul de stat și al dotărilor unităților de învățământ (-17 și, respectiv, -15 puncte procentuale). În ce privește prioritatea pe care o constituie sistemul de educație pentru statul român, se constată un relativ echilibru în care, totuși, distribuția răspunsurilor nu este gaussiană, având o dispersie mare, ceea ce sugerează mai degrabă un polarizare ideologică.

Întrebările Q24-Q25 se referă la schimbările din ultimii 10 ani din învățământul românesc.

Q24. După părerea dvs., în ultimii 10 ani, în învățământul românesc au avut loc schimbări sau nu?

Q25. Credeți că aceste schimbări au produs rezultate?

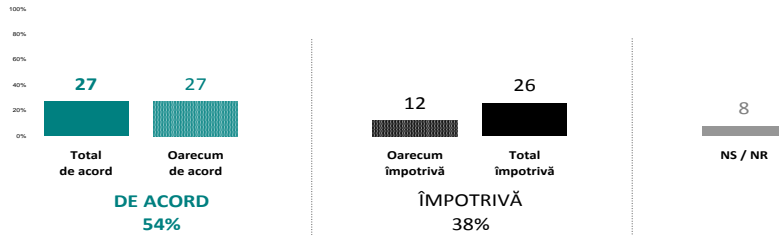

În privința numărului de schimbări se observă un relativ echilibru, respondenții oferind păreri distribuite uniform, cu o ușoară preponderență a aprecierii că au fost „multe” schimbări (stoc pozitiv +3).

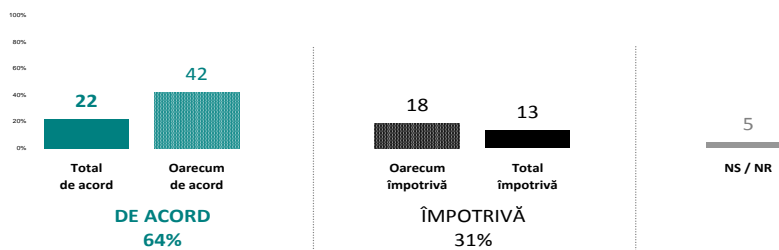
În schimb, întrebarea referitoare la rezultatele acestor schimbări a generat răspunsuri categoric negative (stoc negativ -33). Este important să subliniem că opiniile au fost categorice, răspunsurile „nici, nici” (8%) și NS/NR (9%) aparând în procentaje mici.

Pachetul de întrebări Q27-Q31 sondează părerile respondenților referitoare la cadrele didactice.

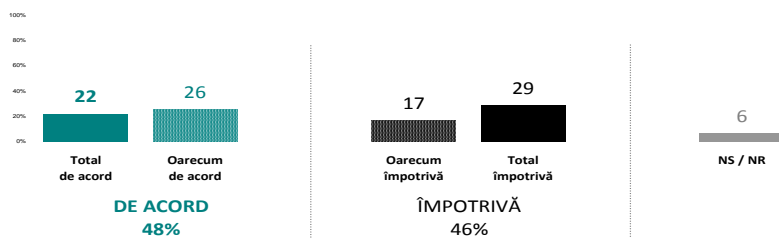
În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?
Q27. Cadrele didactice din sistemul de educație din România sunt plătite corespunzător

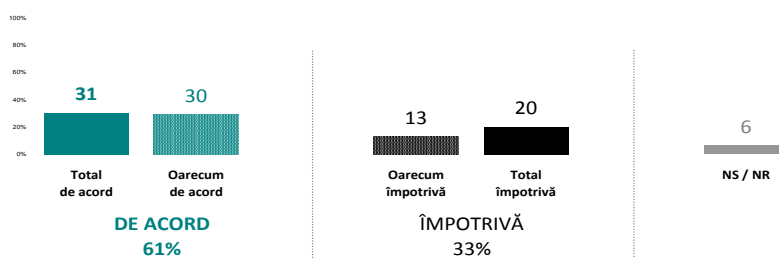
În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?
Q28. Cadrele didactice din sistemul de educație din România sunt pregătite profesional și au experiență didactică / de predare

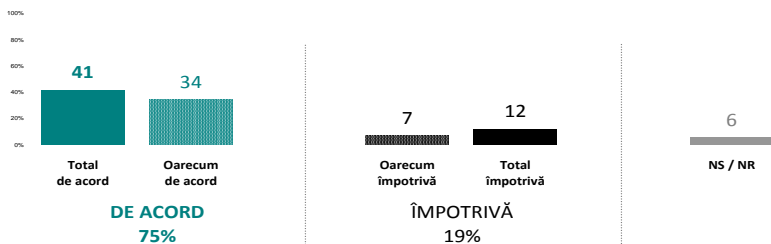
În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?
Q29. Cadrele didactice din sistemul de educație din România sunt suficiente ca număr

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?
Q30. Cadrele didactice din sistemul de educație din România sunt motivate

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?
Q31. Cadrele didactice din sistemul de educație din România au o carieră stabilă

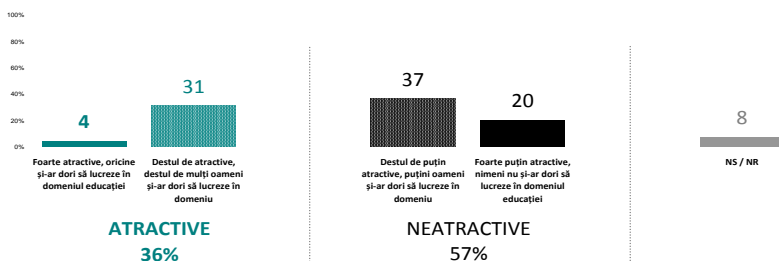

La aceste întrebări, răspunsurile sunt predominant pozitive, îndeosebi în zona stabilității carierei (stoc pozitiv +56), a pregătirii și experienței (stoc pozitiv +33) și a motivației (stoc pozitiv +28). Singura întrebare unde păreri negative se apropie de cele pozitive (stoc +8) se referă la numărul cadrelor didactice necesare, respectiv suficiente în sistemul din România.

Din acest pachet de întrebări, se evidențiază percepția conform căreia, în societatea românească, cadrele didactice sunt un segment stabil, motivat de o salarizare corespunzătoare, având o pregătire și o experiență bune. Cu toate acestea, nu există o supraîncărcare a acestui segment.

În acest punct al interpretării, este locul să introducem comentariul asupra răspunsurilor la întrebarea Q 12.

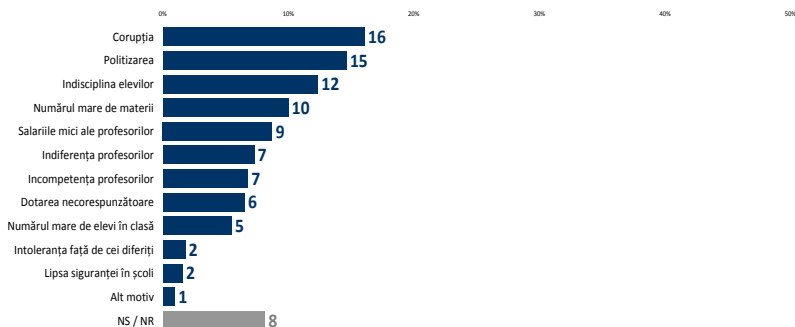
Q12. Cât de atractive considerați că sunt locurile de muncă în domeniul educației în România?

După cum se vede, deși întrebările Q27-Q31 reflectă o imagine în general pozitivă a statutului de cadru didactic, inclusiv în privința salarizării, respondenții nu consideră cariera didactică drept atractivă. Se accentuează astfel ideea că sistemul educațional este perceput mai degrabă ca o zonă izolată, care nu e foarte legată de centrul problemelor societății.

Indirect, aceeași percepție se degajează și din răspunsurile la Q 32.

Q32. Dintre următoarele, care considerați că este principala problemă a sistemului de educație din România?

La întrebarea deschisă privind principalele probleme ale sistemului de educație din România răspunsurile se grupează, surprinzător, în trei categorii. În prima categorie și pe primele locuri indicate spontan, se plasează „corupția” (16%) și „politizarea” (15%).

Desigur, aceste două probleme sunt reale și, probabil, importante, dar ele nu sunt intrinseci sistemului de educație, nu sunt generate de acest sistem, ci vin din exterior. Corupția presupune că există și un corupător, iar acesta este, evident, părintele sau elevul care profită de o salarizare necorespunzătoare a cadrelor didactice, ceea ce este inconsistent cu percepția că personalul din învățământ este bine plătit (Q27). Politizarea se referă la cadrele de conducere ale unităților de învățământ.

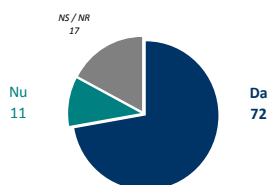
Tot în această categorie putem include și al treilea răspuns, în ordinea frecvenței, și anume „indisciplina elevilor” (12%). Percepția subiectivă că indisciplina ar fi o problemă a sistemului de educație are la bază presupuziția că școala este, sau ar trebui să fie, un spațiu de „disciplinare” a copiilor, adică un fel de cazarmă.

Această presupuziție își are originea în societatea modernității clasice din secolul XIX care s-a perpetuat în România atât în prima jumătate a secolului XX, cât și în perioada comunistă. În acest moment istoric, asistăm la o confruntare dinamică dintre două curente de opinie. Primul pledează pentru continuarea rolului disciplinator al școlii, ca valoare care a dus la dezvoltarea modelului civilizator european. Cel de-al doilea curent de opinie, modernist-progresist, aduce în prim-plan personalitatea copilului, căruia ar trebui să-i fie oferite șansele dezvoltării pe direcțiile aptitudinilor personale. Această dezbateră este foarte aprinsă în Occident și a început să fie prezentă și în spațiul public românesc. Ea nu este, însă, decidabilă în cadrul sistemului de educație, ci la nivelul dezbaterii publice și politice generale. Singurul element pe care îl poate furniza sistemul educațional este disponibilitatea de a participa la o dezbateră civică pe această temă.

Abia problemele 4-9, reflectate de întrebarea deschisă, constituie, cu adevărat, chestiuni de fond ale sistemului de educație. Cumulativ, aceste probleme (numărul mare de materii, salarizarea și implicarea profesorilor, dotările necorespunzătoare, numărul de elevi din clase etc.) însumează 44% dintre răspunsuri, ceea ce este un pic mai mult decât primele trei răspunsuri pe care le-am evidențiat mai sus (43%). Cu alte cuvinte, deși, în majoritate, respondenții sesizează corect problemele sistemului, orientarea de moment este dată de agenda publică și agenda media. Tendința românilor este de a reacționa mai degrabă față de contextul de moment, decât față de problemele profunde.

În schimb, la întrebarea privind oportunitatea introducerii noțiunilor de dezvoltare durabilă în programa școlară (Q 33), răspunsurile sunt covârșitor afirmative, ceea ce arată disponibilitate respondenților pentru deschiderea educației românești către nou.

Q33. Considerați oportună introducerea noțiunilor despre dezvoltare durabilă în cadrul programei școlare?

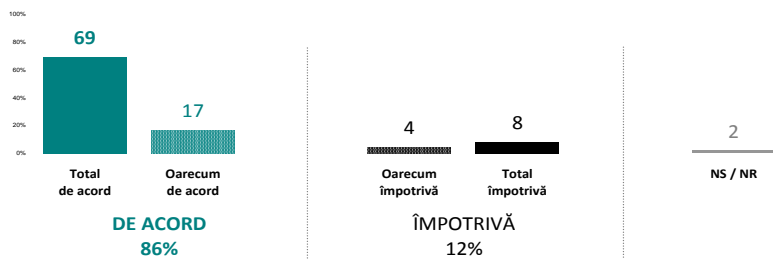

7. Școala, individul și societatea

Pachetul de întrebări Q35-Q45 se referă la aprecierea respondenților față de sistemul de educație din România, focalizată pe itemi valorici specifici.

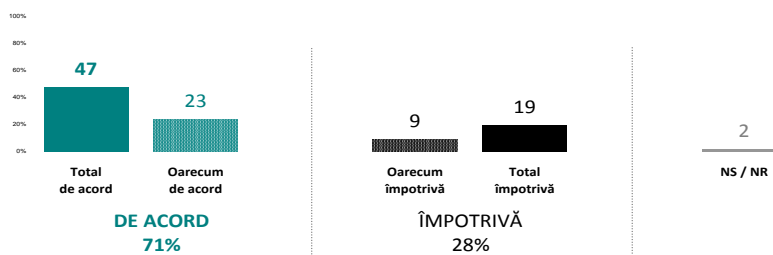
În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?

Q35. Fără școală nu poți realiza nimic în viață

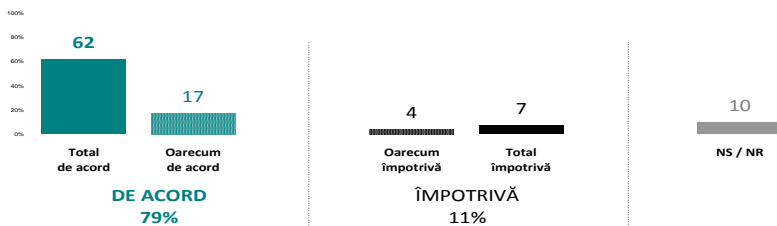
În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?

Q36. În România, pentru a avea bani este important să ai școală

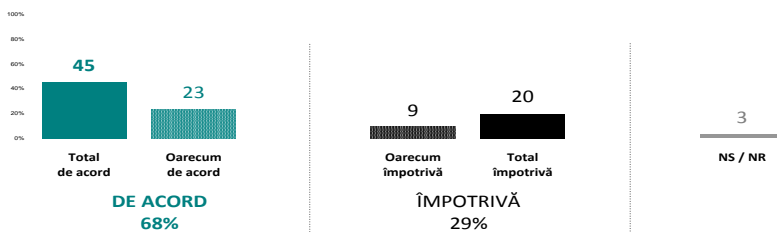
În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?

Q37. Învățământul din perioada socialistă era mai bun decât cel de astăzi

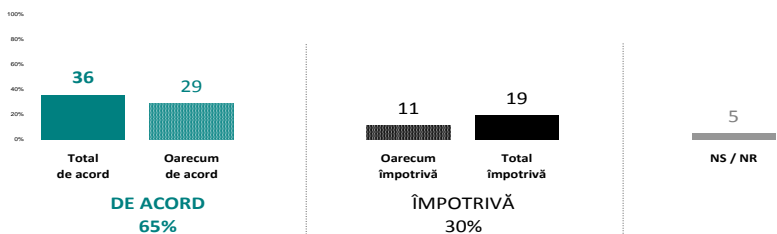
În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?

Q38. Degeaba termini o facultate dacă nu ai relații

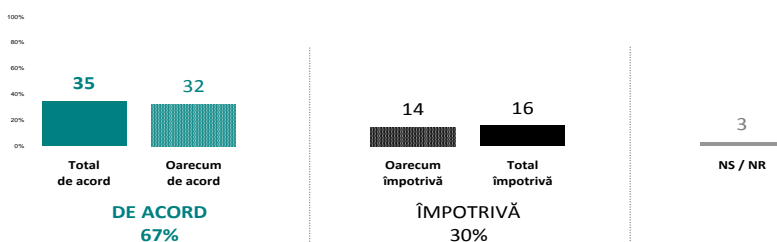
În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?

Q39. Notele primite de elevi reflectă pregătirea acestora

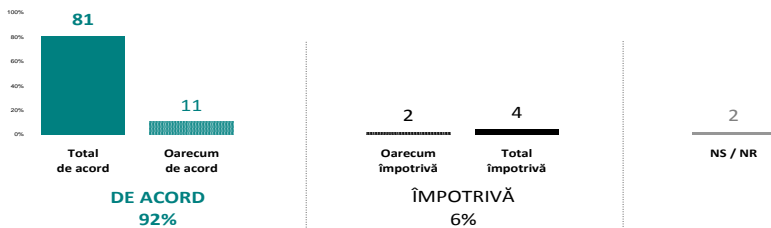

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?

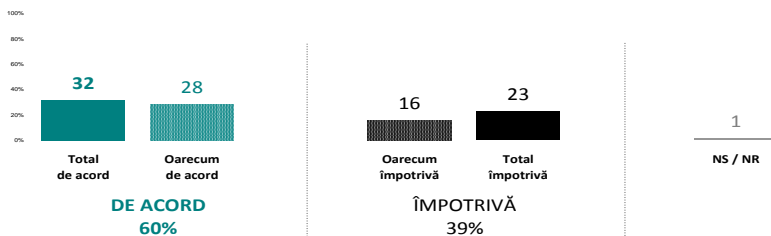
Q40. Majoritatea absolvenților de liceu ar trebui să urmeze o facultate

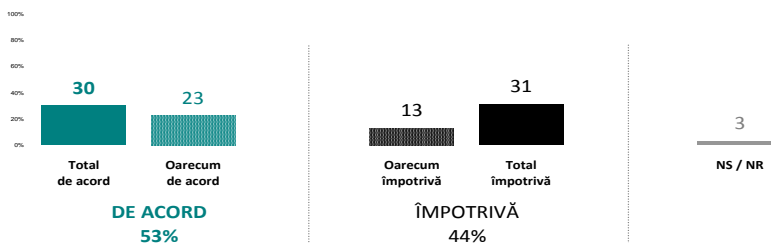
În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?
Q41. Participarea la grădiniță ar trebui să fie obligatorie

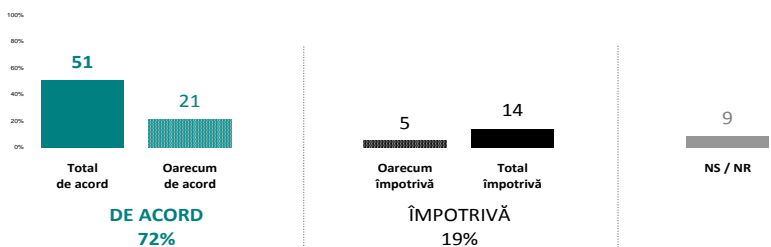
În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?
Q42. Pentru a reuși în viață trebuie să termini o facultate

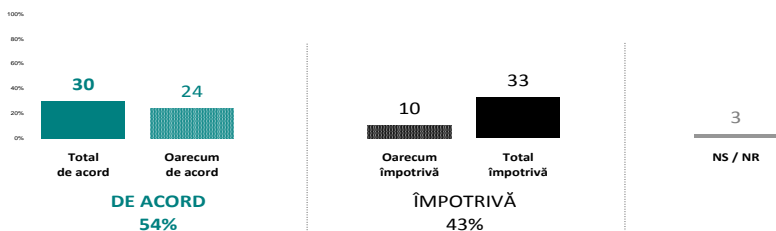
În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?
Q43. Un elev poate obține rezultate bune doar dacă face meditații

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?
Q44. Programa școlară este prea încărcată

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?
Q45. Școlile din România oferă șanse egale tuturor copiilor

După cum se observă, acest pachet de întrebări atacă perspective foarte concrete, cu puternică încărcătură valorică, iar respondenții au păreri categoric pozitive.

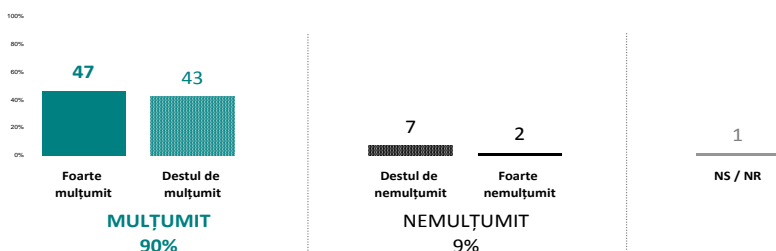
Astfel, există un stoc pozitiv considerabil vizavi de afirmația „fără școală nu poți realiza nimic” de +74 puncte procentuale. Mai mult, școala e considerată importantă pentru a avea bani, pentru a atinge un nivel rezonabil de prosperitate (+33). Există o opinie categorică în legătură cu participarea la grădiniță (+86). Majoritatea respondenților consideră că notele reflectă corect pregătirea (+35), că pentru a reuși în viață este important să urmezi o facultate (+21) și, în consecință, majoritatea absolvenților de liceu ar trebui să urmeze facultatea (+37). În fine, opinia dominantă (+11) este că școlile din România oferă șanse egale tuturor elevilor.

Pe de altă parte, în acest pachet de întrebări au fost introduse și câteva referitoare la elemente sensibile. Trebuie să observăm faptul că o majoritate covârșitoare a respondenților consideră că învățământul din perioada socialistă era mai bun (stoc pozitiv +68). O opinie aproape la fel de categorică este aceea că programa școlară este prea încărcată (+53). Nu în ultimul rând, este predominantă părerea că absolvirea unei facultăți nu-ți asigură un viitor dacă nu ai relații (+39). Aceste elemente accentuează o dată în plus ideea că instituția școlii, deși prestigioasă, se îndepărtează de nucleul central al problemelor societății.

Răspunsurile la acest pachet de întrebări arată o poziționare nuanțată a românilor vizavi de școală și educația formală, în general. Acestea sunt valorizate și se bucură de prestigiu, fiind considerate un reper social indispensabil. În același timp, există o percepție foarte solidă a faptului că școala este doar necesară, dar nu și suficientă pentru un statut respectat în societate.

Am lăsat la urmă comentariile pentru două întrebări care, în chestionarul aplicat, apar mai în față. Răspunsurile la aceste întrebări sunt, însă, importante în perspectiva concluziilor acestui narativ.

Q26. În general, cât de mulțumit(ă) sunteți de educația pe care ați primit-o, la școlile și cursurile pe care le-ați urmat până în acest moment?

Un rezultat paradoxal al chestionarului se află în răspunsurile la această întrebare, la care 90% dintre respondenți se declară mulțumiți de educația pe care au primit-o față de numai 9% care se consideră nemulțumiți. Paradoxul constă în aceea că, totuși, majoritatea respondenților, statistic, a fost formată

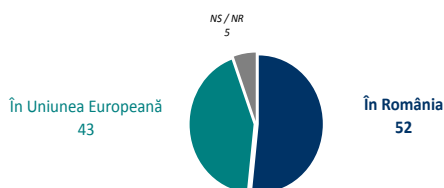
în exact sistemul de educație de care este nemulțumită. Desigur, orice respondent tinde să se valorizeze pe sine, atunci când o întrebare îl privește personal.

Totuși, apare o tensiune mult prea mare între acest răspuns și răspunsurile la întrebarea Q 02 („cât de mulțumit sunteți de sistemul de educație din România?” – doar 31% se declară mulțumiți), sau la întrebările privind calitatea nivelurilor de învățământ (Q 04 – Q 11).

Desigur, răspunsurile la întrebarea Q3, care indică o degradare subiectivă a calității educației în România compensează o parte a acestui paradox. Dar, explicația profundă a răspunsurilor de la Q26 ține de subiectivitatea personală și de o firească autoapreciere. Poate că o problemă a dezvoltării durabile este și cea a conștientizării subiectivității aprecierilor. O creștere a capitalului social și, în consecință, a capacității de dezvoltare durabilă presupune negocierea conexiunilor sociale de pe poziții cât mai pragmatice, deci mai puțin subiective.

Întrebarea pe care o comentăm în final (Q 17) ar trebui să constituie o constantă a barometrelor viitoare. Ea se referă la opțiunea respondenților pentru studii în România sau în Uniunea Europeană, pentru ei înșiși sau pentru copiii lor. De ce considerăm că ar trebui să fie o constantă? Pentru că, pentru conceptul de *dezvoltare* (nu neapărat durabilă!), educația este conceptul cheie. Cu cât românii își vor dori mai puțin ca urmașii lor să facă studiile în România, cu atât mai mult rezultă că își văd viitorul în altă parte.

Q17. Dacă ați avea posibilitatea de a alege, ați opta pentru efectuarea studiilor Dvs sau ale copiilor Dvs. în Uniunea Europeană sau în România?

În acest barometru, 52% dintre respondenți ar opta pentru studii în România, față de 43% în Uniunea Europeană. Numărul celor care nu știu sau nu răspund este mic (5%).

Ca răspuns punctual, de moment, raportul 52/43 nu este dramatic, dar este relativ îngrijorător, inclusiv pentru că, fiind un eșantion reprezentativ, majoritatea respondenților nu au (încă) o deschidere cosmopolită vizavi de educație. Tocmai din acest punct de vedere, recomandăm introducerea acestei întrebări și în chestionarele viitoare, ca un indicator al echilibrului de încredere general între UE și România.

8. Concluzii

- În proporție de 90%, românii se declară mulțumiți de educația pe care au primit-o. Totuși, când sunt întrebați despre „sistemul de educație din România”, doar 31% se declară mulțumiți, față de 65% nemulțumiți. Firește, această a doua întrebare este mai relevantă, dar tensiunea între aprecierea personal-subiectivă și cea general-subiectivă denotă nu atât necunoaștere, cât o lipsă de conexiune între cetățeni și sistemul educațional.
- Respondenții tind să judece mai sever elementele din sistemul educațional cu care sunt mai familiarizați și, prin contrast, să edulcoreze elementele mai îndepărtate de experiența lor directă.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operational Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

- Se manifestă clar o percepție a *degradării calității sistemului de educație* în timp, atât pe termen mediu („față de acum zece ani”), cât și pe termen lung („față de perioada socialistă”).
- Între problemele sistemului de educație, respondenții pun pe primele locuri factori care acționează din exteriorul sistemului (corupție, politizare, fonduri sau dotări insuficiente).
- Perspectiva studiilor în străinătate, atât pentru respondenți, cât și pentru copiii acestora, este importantă. Ar trebui ca *întrebarea referitoare la studiile în străinătate să fie repetată, periodic*, și corelată eventual cu cea privind direcția generală a lucrurilor.
- Pentru români, școala, sistemul educațional, rămâne o *structură de prestigiu*, atât în sine, cât și prin prisma diplomelor pe care le oferă. Totuși, românii percep sistemul educațional doar ca necesar, nu și suficient.
- Pentru majoritatea românilor, sistemul educațional este destul de departe de viața practică. Metaforic, *românii percep școala mai mult ca pe o biserică decât ca pe o întreprindere*. Acesta este, poate, cel mai periculos trend surprins de cercetarea de față, în raport cu obiectivul de dezvoltare durabilă.

